
ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОЩУВАННЯ ЧЕБРЕЦЮ ЗВИЧАЙНОГО

Міленко О.Г., Бєлова Т.О., Зінченко Є.В.

м. Полтава, Україна

Особливо важливим є також правильний підбір культур у сівозміні що сприяє зниженню ґрунтової, є ефективним способом боротьби з хворобами та ураження посівів шкідниками. Створення невеликих за площею господарств різних форм власності не дозволяє мати багатопільні сівозміни. Тож значення сівозмінного чинника в тому числі і в лікарському рослинництві при введенні короткоротаційних сівозмін зростає до такої міри, що за агротехнічною ефективністю не поступається таким заходам, як оновлення сортів, обробіток ґрунту тощо [1].

Даними науки і виробничою практикою доведено, що кращими попередниками чебрецю звичайного в сівозміні є чистий пар, вико-вівсяна сумішка на зелений корм, ярі та озимі зернові, овочеві культури які рано звільняють поле.

Так як чебрець звичайний – це багаторічна рослина із строком продуктивного використання плантації 5 - 7 років, то розміщення його в сівозміні після ярих та озимих зернових і овочевих культур, які рано звільняють поле дає можливість своєчасно розпочати основний обробіток ґрунту, повніше знищити однорічні та багаторічні бур'яни, більше нагромадити вологи в орному шарі ґрунту. Крім того зернові культури є поганими резерваторами дротяника [3].

Небажаним попередником для чебрецю звичайного є кукурудза. Вона виснажує ґрунт більше, ніж колосові культури, її кореневі рештки розкладаються дуже повільно і заважають механізмам при підготовці ґрунту та догляді за плантаціями.

В технології вирощування важливе місце належить своєчасному і якісному обробітку ґрунту. Механічним обробітком ґрунту створюються сприятливі умови для біологічних процесів, що зумовлює нагромадження доступних

рослинам поживних речовин, сприяє регулюванню водного, повітряного і теплового режимів ґрунту, покращується структура ґрунту, знищуються бур'яни, шкідники та збудники хвороб. Одночасно можна загорнути в ґрунт органічні і мінеральні добрива. Без високоякісного обробітку добрива не можуть проявити свою високу ефективність [4].

Чебрець звичайний - багаторічна рослина, яка на одному місці може рости до 10 років. Тому ґрунти відведені під цю культуру повинні бути родючі з високим вмістом органічної речовини, елементів мінерального живлення, з доброю водопроникністю та аерацією. Добре росте на ґрунтах легкого або середнього механічного складу, але не придатні для вирощування засолені, заболочені та з близьким заляганням ґрунтових вод.

Для одержання повних дружних сходів, знищення бур'янів, збереження вологи повинна бути проведена ретельна підготовка ґрунту до сівби.

Основний обробіток ґрунту під чебрець звичайний після стерньових включає лушення стерні та глибоку зяблеву оранку. Кращим є поліпшений або напівпаровий обробіток ґрунту. Поліпшений обробіток ефективний у зонах нестійкого або недостатнього зволоження, особливо в посушливі роки й на полях, засмічених коренепаростковими та кореневищними бур'янами [1].

В роки з вологим літньо-осіннім періодом у зоні нестійкого та недостатнього зволоження при підвищенні забур'яненості однорічними бур'янами краще застосовувати напівпаровий обробіток, який включає післязбиральне лушення стерні дисковими знаряддями у два сліди на глибину 6-8 см і оранку наприкінці липня – у першій половині серпня на 28-30 см плугами в агрегаті з боровами і кільчасто-шпоровими котками.

При достатньому зволоженні зябу і масовому проростанні бур'янів в літньо-осінній період зоране поле 1-2 рази обробляють важкими зубовими боровами або культиваторами в агрегаті з боровами. Необхідно щоб в осінній

період поверхня поля була вирівняна, що полегшує весняну передпосівну підготовку ґрунту.

Весняний обробіток ґрунту включає ранньовесняне розпушування, вирівнювання та передпосівний обробіток. Мета ранньовесняного обробітку – розпушування поверхневого шару фізично стиглого ґрунту до дрібногрудочкового стану, щоб зменшити витрати вологи, вирівняти поверхню поля і створити умови для високоякісного передпосівного обробітку й сівби чебрецю звичайного. Для розпушування використовують агрегати з важких БЗТС-1,0 або середніх БЗСС-1,0 борін (перший ряд) і посівних ЗПБ-0,6 А або рай-борінок ЗОР-0,7 (другий ряд). [2]

Вирівнюють поверхню ґрунту агрегатами з шлейф-борін ШБ-2,5 (перший ряд) і борін ЗПБ – 0,6 або ЗОР-0,7 (другий ряд). Слід зазначити, що на не ущільнених ґрунтах і при швидкому дозріванні ґрунту вирівнювання і розпушування здійснюють одним агрегатом із шлейф-борін і зубових борін за один два проходи. Агрегати рухаються по діагоналі поля. Глибина обробітку перед сівбою 6-7 см. Передпосівна культивация проводиться культиваторами обладнаними стрілочастими лапами для створення вирівняного і твердого ложа для насіння, дрібногрудочкуватого мульчуючого шару ґрунту, знищення паростків і сходів бур'янів. Для одержання рівномірних і дружних сходів ґрунт необхідно прикатати кільчасто-шпоровими котками ЗКШ-6. Для обробітку середньоущільнених ґрунтів із зниженою і нормальною вологістю на культиваторах установлюють стрілочасті лапи, потім спіральні ротори з шарнірними шлейфами. Агрегати рухаються під кутом 3-4⁰ до напрямку сівби і швидкістю до 7 км/год. Для одержання повних дружних сходів, знищення бур'янів, збереження вологи повинна бути проведена ретельна підготовка ґрунту до сівби [4].

Формування врожаю – це складний продукційний процес, який визначається генетичною програмою рослини і зовнішніми умовами. Щоб

забезпечити високий урожай, необхідно мати повну інформацію про всю багатогранність дії окремих чинників і їх взаємодію, що беруть участь у рості і розвитку рослин, вміти передбачати реакцію рослин на них. Величина врожаю визначається такими факторами: повітряний, водний і тепловий режими, структура рослин, архітектоніка посіву, мінеральне живлення [2].

Важливим методом підвищення врожайності всіх культур є мінеральне живлення.

Чебрець звичайний добре відзивається на внесення органічних і мінеральних добрив, особливо на бідних на поживні речовини ґрунтах.

Враховуючи довголіття культури, за даними дослідної станції лікарських рослин (с. Березоточа Лубенського району) внесення повного мінерального добрива в дозах $N_{90}P_{90}K_{90}$ під зяблеву оранку і при підживленні навесні на початку відростання рослин в дозах $N_{30}P_{30}K_{30}$ забезпечує прибавку врожайності суцвіть на другий рік вегетації до 15-21% [3].

Сівба в оптимальні строки високоякісним насінням забезпечує найсприятливіше поєднання чинників зовнішнього середовища, добрий ріст і розвиток та високу продуктивність рослин. Висівати насіння чебрецю звичайного бажано рано навесні. Інші строки сівби не завжди забезпечують повноцінні сходи. Сіють чебрець звичайний сухим насінням широкорядним способом з шириною міжрядь 45 см [1].

Сходи лікарських рослин бувають недружними, розтягнутими в часі, так само як і наступний їх ріст та розвиток у початкових фазах. Ці особливості лікарських культур слід брати до уваги, доглядаючи за посівами. Для боротьби з бур'янами та знищення ґрунтової кірки боронування проводять до появи сходів рослин. Його здійснюють не пізніше, ніж з'являться проростки насіння розміром 2-3 мм. Боронувати краще впоперек посіву середніми боронами. Першу ранньовесняну міжрядну культивування проводять на глибину 5-7 см, ретельно (адже через присипання землею дрібні сходи швидко гинуть), другу і

третю – на глибину 7-8 см. Це створює сприятливий водно – повітряний режим у ґрунті, збільшує вміст основних поживних речовин. Упродовж літа проводять чотири – п’ять міжрядних обробітків до змикання рядків і три – чотири ручних прополовання [4].

У фазу початку відростання чебрецю звичайного проводять перше розпушування та підживлення. За час вегетаційного періоду проводять два – три розпушування та одно – два прополовання в рядках.

Окрім агротехнічних засобів, у боротьбі з бур’янами в посівах лікарських культур, передусім попередників допоміжно застосовують гербіциди.

Збирають сировину з рослин другого і послідуєчих років життя у фазі масового цвітіння тонкі стебла з листям і суцвіттями. Висота зрізу 10-15см.

Оптимальною фазою збирання є масова бутонізація – початок цвітіння. При своєчасному збиранні за період вегетації можна провести 2-3 збори сировини.

Бібліографічний список

1. Бахмат М. І., Квашук О. В., Хоміна В. Я., Комарніцький В.М. Лікарське рослинництво: Навч.посіб. Кам’янець-Подільський: ПП «Медобори», 2011. 256 с.
2. Міленко О.Г. Вплив агротехнічних факторів на урожайність сої. Матеріали III науково-практичної інтернет-конференція «Інноваційні аспекти технологій вирощування, зберігання і переробки продукції рослинництва» (21–22 квітня 2015 року). Полтава. 2015. С. 96–99.
3. Шелудько Л. П., Порада О. А., Горбань А. Т. Інтродукція перспективних лікарських рослин в Лісостепу України. Вісник «Інтродукція та збереження рослинного різноманіття». К., 1999. Вип. 2. С. 25-26.
4. Шелудько Л. А. Особливості промислового вирощування лікарських культур. Пропозиція, 2001. №4. С.46–47.